Նոր 4749 — 1881 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 22 ՍԱԼԸ — 22 ԻՆՃԻ ՍԷՆԷ — ԱԼԱՖՐԱՆԿԱ ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 4 ՄԱԼԸ — Նո. 4749

Արևելքի Էջիրեար

ՄԻԻՆԱՏԻՒ ԷՐՃԻԵԱՍ

ՏԻԱԹԼԱՐ

Իսթանպոլ իչին
Պիր սէնէ մէհիտիյէ 7
Ալթը այ » 4
Ի » » 2

Պիր նիւսխէ 20 փարա։

Թաշրալար իչին
Պիր սէնէ, մէհիտիյէ 10
Ալթը այ » 5
Բոլթա իւճրէթի պիզէ այիտ տիր։

20 ՓԱՐԱ.

ԻԼԱՆԼԱՐ

Պիրինճի տէֆա իչին սաթը 3 ղր
Իքինճի » » » 2 ղր
Իւչիւնճիւ » » » 1 ղր

Իլան սրբասնա գօնուլմասան իլանաթ ու իխթարաթը սաթը 5 ղր

Մէքթուպլար Կ. Թ. Փանոսեան խանինէ եազըլըր

Իսթանպոլտա, Գալաթասա Բէնիշէնպիհ-պազարընտա Իրեի խանընտա Ն. 41։

20 ՓԱՐԱ.

١٢٩٧ ԻՏԼՈՒԼ ՀԱ — ١٢٩٨ ԶԻԼԳԱՏԷ ١١

ԹԷԼԷԿՐԱՖ

ԱԺԱՆՍ ՀԱՎԱՍ

Վիէննա, 2 հոկտ.

Բեաֆֆէի էվրաղը հավատիս, Նարզն ահվալը միսթագպէլէսի հագգընտա թայմզտա տէրճ օլունան պիր պէնտի զիր իտուպ, ֆագաթ պիր կէօնա միսթալա վէ պէեանաթտա պուլունմայը ջայրը ճայիզ կէօրիյօրլար։

(Լէնդրէ Հէրալտա մախսուս Ընկէրոֆլրէ)

Լօնտրա, 5 հոկտ.

Ֆրանսա իլէ Ինկիլթէրրա պէյնինտէ ադը մուգարրէր օլան Թիճարէթ ահտնամէսինին միզաքէրաթը իւչ հաֆթա իչին Թէէիր իտիլմիշ տիր։

Միւզաքէրաթը մէզքիւրէեէ շէհրի հալին եիկիրմի տէօրթունճի կիւնիւնտէ պաշլանըլաճագ տըր։

Պաղտատ, 21 սեպտմ.

Շիմտի զամանտան Իզզէթ բաշա հազրէթլէրի պիլաֆիէէ մանուրէն վէ միւզաֆֆէրէն Պաղտատա տիտէթ պույուրտուլար։ սուրէթի իսլահը նիչէ զամանէր տիր իւգտէի Թէէիրտէ գալմիշ օլան Միւնթէֆիգ գըթայը ճէսիմէսինին մուվաֆֆագիյէթ, վէ Վէլիէնիմէթինէ իզրաղ իթթիֆաքլարի սատագաթ վէ համիէթի շանը Թագտիր օլտուղու մանէթէշէքքիր արզ օլունուր։

ՄԻԻԹԷՆԷՎԻՅԷ

Տիւն զաթը հազրէթի վէքիլէթէնահի, մապէյնի հիմաեունտա պուլունտուգլարընտան, սուրէթի ֆէվգէլատէտ իճթիմա իտէն մէճլիսի վիւքէլաեէ, Տախիլիեէ նազրը իւպհէթլու տէվլէթլու Մահմուտ Նէդիմ բաշա հազրէթլէրի ռիեասէթ պուեուրմուշլար տըր։

Եէվմի մէզքիւրտէ, Մալիեէ միւխթէլիթ գօմիսիօնու տախի, օն պիրինճի տէֆա ադը իճթիմա էյլէմիշ տիր։

Էնգարէտէ չէքիրկէ խատարը գօմիսիյօնու տախի իքինճի տէֆա օլարագ, տէվլէթլու իւպհէթլու Ապտիւլ Բահման բաշա հազրէթլէրի թահթը ռիեասէթինտէ իճթիմա իթմիշ տիր։

Թաշրատա ինշաաթը միրիեէնին, պէշ պին ղըշտան զիեատէեէ պալիղ օլանլարը հագգընտա, Տախիլեէ տայիրէեի ճէլիլէսինէ միւրաճաաթ օլունմասը ուսուլը իթթիխաղընտան պուլունտուղու հալտէ, խուսուսու մէզքիւր, պազը մահէլտէ իթթնա իսիրմէմէսի ճիհէթլէ քէմաֆի էլ սապրդ իթթնա օլունմասը, չէտիտէն ումում վիլաեէթէ իշար օլունմագտապուլունմուշ տուր։

Տէր սաատէթ վէ պիլատը սէլէսէտէ պուլունան, ճիւմէ ֆապրիգալարը միւսթէֆիրի, վէ եախօտ սահիպի քիմէր իտուկինին, վէ հէր ֆապրիգատա դաչ ամէլէ իշլէմէքտէ օլտուղունուն, մուֆասսալ պիր տէֆթէրի թանզիմ իթտիրիմէքտէ իմիշ։

Պէյիւքտէրէտէ պուլունան կաղ ֆէնէրլէրինին թամիրի իլէ, շիմտիքի մէվճուտունին պիր միսլի տահա զամմ իլէ, օրատան Թարապեաեա դատար իլավէ իտիլէճէք իմիշ։

Մէսմուաթա կէօրէ, պինէք արապալարընա, պունտան պէօյլէ բիրինճատէն մամուլ պիրէր նիւմէրօ վաղ իտիլէճէք իմիշ։

Սիլիվրիատէ, կէչէնլէրտէ քէօմիւր թօղլարընին իչինտէ պուլունմուշ օլան ալթունլարընն, մէարիֆ նէզարէթի ճէլիլէսինտէն վիրիլէն էմրի մախսուս մուճիպինճէ, մահէլլինտէ թէէսսիսաթը խայրիեէ, վէ ինշասաթը մէքեաթիպի սիպեանիեէեէ ամիտ օլարագ թարճ իտիլմէսինէ գարար վէրիլմիշ օլտուղու իշլիտիլմիշ տիր։

Գուլկարիսթան բրէնսի, ումուրը նաֆիսաեէ տայիր օլան բրօժէլէրի թէտգիգ էյլէմէք իւզրէ, իքի Ֆրանսըզ վէ իքի Ռուս վէ պիր Ավսթրիալը միւհէնտիսլէրտէն միւրէքքէպ պիր գօմիսիօն թէշքիլ էյլէմիշ տիր։

Կէօմրիւք թարիֆէլէրի մէսէլէսի միւզաքէրաթը մալիեէյի հազրէ միւնասիպէթի իլէ էլսինէեի խավաս վէ ավամտէ զիեատէճէ տէվերան իթմէքտէ օլուպ, տէվլէթին պու խուսուստա քի հուգուգունու քիմնէ ինքեար իտէմէմէքլէ պէրապէր, էճնէպիլէր, թարիֆէլէրին թատտիլինէ բէք կիւճ բազի օլաճագլարը ըիվաեէթ իտիլիեար։

Թրապզօնտան կէլէն Մէսաժէրի գումբանեասը վաբօրլարընտան Մէանտրը նամ վաբօր, էվմէլիսի կիւնիւ Պէյդօզ տէպպաղխանէսի էօնիւնտէ գումս օթուրմուշ, վէ թախլիսի իչին լիման ըէյիսի սատտէթլու Տիլավէր բաշա հազրէթլէրի տիւն պիզզաթ մահէլի մէզքիւրէ կիթմիշ, վէ թախլիսի մէէմուլ պուլունմուշ տուր։

Սայէեի թէրագգիեաթվաեէյի ճէնապը շէհրիեարիտէ Գոսօվա վիլաեէթի սախիլինտէ քեայնի Գալգան-տէլէն գազասընա, շէհրի հալը ըումինին օն տօգուզունճու կիւնիւ թէլէկրաֆ մէրքէզի քիշատը իլէ մուխաբերաթա պէտ վէ միւպաշէրէթ գէլընմըշ տըր։

Պուլկարիսթանտա պիր շուրաեը իմարէթ թէշքիլ օլունտուղունու, վէ շուրաեը մէզքիւրուն օն պէշ ազասը պուլունուպ, իւչիւ ազաեը թապիեէտէն մատուտ օլաճագլարընը եազմըշ իտիք, զիրը օլունան ազաեը սէլէսէնին պիրի Սօֆիա միւֆթիսի, վէ Պուլկար մէթրօբօլիտի, վէ իւչինճիսիս տախի միլլէթի Մուսէվիեէնին խախամ պաշընը օլտուղու Սօֆիատան եազըլմըշ տըր։

(Վ-ԷԷՌ)

Ֆրանսա ասքէրինին Թունուս շէհրինէ տախի տուխուլ իտէճէկի շայեասը իւզէրինէ, էհալի պէյնինտէ հէեէճան զուհուր իտիպ, տիւքքեանլար գաբանմըշ օլտուղու Թունուսատան Ֆրանսա զազէթալարընա քէշլատէ օլունան թէլէկրաֆ հավատիսինտէն տիր։

Բրէնս Ալէքսանտր, իտարէյի հիւքիւմէթին շիւպաթը միւխթէլիֆէսինէ մախսուս ատէմլէր թայեին վէ իզամ օլունմագ զըմնընտա, Էվրօբա տէվլէթլերինէ միւրաճաաթ իթմէք արզուսունտա պուլունուպ, արզուսու մուճիպինճէ միւզթէտիր ատամ ճէլպ իտէմէտիյի թագտիրտէ, մէմլէքէթին թարիղի հիւնիւ նիզամ վէ թէշքիլէ կիրմէսի, քէնտիսի իչին մուհալ օլտուղու գանսօյսալտա պէեան իթմիշ տիր։

Բրէնս հազրէթլէրի, ումուրու նաֆիսաեա միւթէալլիգ խուսուսաթը թէտգիգիյէ իշթիղալ իտէճէք ֆէնենի պիր տէվայիր գալէմի հէնուզ իհտաս իթմիշ տիր։

Մէզքիւր գալէմ, իքի Ֆրանսըզտան վէ իքի Ռուսիալըտան վէ պիր Ավսթրիալըտան միւրէքքէպ օլաճագ տըր։

Մէյտանը թէտավիւլտէ անճագ 500,000 լիրալըգ գայմէ մէվճուտ օլուպ, մըգտարը մէզքիւրին տախի ալթը մահ զարֆընտա իմհա օլունաճաղը թէէմին օլունուեոր։

Գայմէնին քեամիլէն մահվ ու իզալէսի ագապինտէ, սէնէյի սապըգա վարիտաթընա իւչ տէօրթ եիւզ պին լիրալըգ պիր զամմ վուգուի մաղնուն տուր։

Ռուսիատա, Մազտակը տէնիլէն մահալտէ, զէնկին պիր Հայ եազըն վագըթտա, քէնտի մէսարիֆիյլէ շէհրի մէզքիւրտէ, Հայ գըզլարը իչին պիր մէքթէպ թէէսիս վէ քիւշատ իթմիշ օլուպ, վէ քէնտիսի իսէ տօղրուտան տօղրույա վարիսլէրէ մալիք օլմատըղընտան, սէնէվի 200,000 ֆրանգ իրատ կէթիրէն քէնտի սէրվէթինի տախի, մէքթէպի մէզպուրա վարիյէթ իթմիշ տիր։

Ռումելի-Հիսարընտա մէզարլըղըն գարշըսընտաքի ագընթը սէվահիլի հիզասընտաքի գալտըրըմլարըն զիեատէսի իլէ խարապ օլմասը ճիհէթլէ, պունլարտան պիր խայլըսը իմար ու իքմալ իտիլտիկի միսիլլը, եազընէն ճիւմլէսի խիթամէ բէսիտէ օլաճագ իմիշ։

Կէչէն սէնէ միւնհէտիմ օլմուշ օլան Տէվէ խանընըն մէսարիֆինին նըսֆը իքինճի տայիրէեի պէյէտիեէ վէ նըսֆը տիկէրի էվգաֆ նէզարէթի ճէլիլէսինտէն իթա վէ թէսվիեէ օլունմագ իւզրէ, եազընէն էմրը թամիրինէ պէտ վէ միւպաշէրէթ օլունաճաղը իշիտիլմիշ տիր։

Պիր չօգ վագըթտան պէրու միւթէսավվէր օլուպ, ֆիլիլ չըգմամըշ օլան էքքալ ու էֆզանը ճէտիտէ ուսուլի, եազընտա մէզգիի ֆիլլ ու իճրայէ գօնուլաճագ իմիշ։

Ինկիլթէրրա թահվիլաթ վէքիլի Մ. Պուրդ, օթել Ռուայալը քեամիլէն իքինճի գաթընը իսթիճար էյլէմիշ տիր։

Պէկեան Թադէոս էֆէնտինին քէնտի զէվճէսի օլան, Ամասեան էֆէնտինին քէրիմէսի Մարկրիթէ գարշը իգամէ իթտիկի ճինաեէթ տավասընտան տօլաեը Թէրճէմանը էֆքեար նամ ղազէթանըն 1226 նօմէրօլու նիւսխէսինտէ Պէյօղլու միւտտաիի ումումիսի Թարաֆընտան դազէթալարտա պիր իլանը ըէսմի նէշը օլունմուշ օլտուղունտան պահսլէ, Ամասեան էֆէնտինին մէզքիւր միւտտաիի ումումիեէ գարշը իշթիքեա ան էլ հիւքքեամ իթմիշ օլտուղունու պէեան իլէ, միւտտաիի ումումի քէնտի վաղիֆէսինի թէճավուզ իթմիշ տէմիշսէ տէ, թէճավուզ իթմիշ օլուպ օլմատըղընը պիր մահքէմէ թարաֆընտան հիւքմ օլունմագաբզը, Թէրճէմանը էֆքեարը քէնտիլիկինտէն պէօյլէ պիր հիւքմ իթմէսի, քէնտի զազէթաճըլըգ վաղիֆէսինի թէճավուզ իթմիշ օլտուղունտա չիւպհէ պրապմամըշ տըր։

Մէսէլէեէ Մարկրիթ հալէա ֆիրարտա օլտուղու կիպի, պու իշտէն տօլաեը պունտան իքի այ մուգատէմ ախզ օլունմուշ օլուպ, Պէյօղլու միւթասարրըֆլըղը նէզտինտէ, իւզէրինտէ ճինաեէթէ տայիր էվրագ պուլունան Թօմազօ նամ շախս տախի հալէա Թահթը թէվդիֆտէ օլուպ, իսթինթագընա պագըլմագտա, վէ սայրլէրի վէ էզճիսիյլէ Մարկրիթին մաշուգու օլան շախս տախի իսթինթագ իտիլմէքտէ, վէ Մարկրիթին տէրտէսթ օլունմասը իչին տախի հիւքիւմէթճէ սայ ու իգտամ օլունմագտա տըր։

(Վ-ԷԷՌ)

Պիր մէնպաբ մէվսուգտէն ալտըղըմըզ մալիսմաթը սահիհէեէ կէօրէ, Վան վիլաեէթինտէ միւթէվաթթուն, Քիւրտ վիճուհ վէ ռուսասընտան պիր խայլի զէվմաթը համիյէեէթսիմաթ, պու կիւնլէրտէ եէկտիկէրի իլէ մուխապերէ իտէրէք, Վան կէօլիւնտէ վաբօր իշլէթմէք իմթիեազընին կէրէք էճնէպի, վէ կէրէք էրմէնի պիր գումբանեաեա վիրիլմէսի քէյֆիեէթինի, վիլաեէթի մէզքիւրէ սէքէնէսինին լատ գալը իքի սիլիսիս, վէ ճիվար վիլաեէթլէրին իսէ խումուսու տիմէք օլան էհալիի Ռիւրտիեէնին հեր վէճհ իլէ մէնաֆիի միլիեէսինէ մուզիրը կէօրսիւքլէրինտէն, իմթիեազը մէզքիւրուն քիմնէեէ վիրիլմէմէսի, վէ հաթթա վիրիլմէսինի բըրօթէսթօ իթմէկի թահթը գարարա ալտըգտան մաատա, մէզքիւր կէօյտէ վաբօր իշլէթմէք իմթիեազընը էհալիի քիւրտիեէտէն միւրէքքէպ պիր շիրքէթ նամընա իսթիհսալ իթմէք իչին, ըէշատէթլու շէյխ Իսպէտուլլահ էֆէնտի հազրէթլէրինին ախասը ագարիպ ու խիւլֆասընտան շէյխ Մէհէմմէտ Սայիտ էֆէնտիի թէվքիլ իթմիշլէր տիր։

Իշպու թէշէպպիւս պայիսի մէմնունիյէեէթ տիր, զիրա էքքատըն թահթը իտարէսինտէ պիր վաբօր շիրքէթի օլուբ իսկ, թապիի օլ թարաֆլարտա իսկէլէլէրտէ էճնէպի վէ էրմէնի իմթիեազ սահիպլէրինէ էքքատը թասիպաթ իրաս իտէճէկի զաննընա մահէլլ գալմազ, պու շիրքէթ իչին մէպալիղի լազմէ տախի հազըրլանմըշ իմիշ։

(ՃԷԷՈԷԷ Հ-Վ-ԷԷ)

Հանեա (Կիրիտ) հավալիսինտէ վագը, պիր մահալտէ փէտերիյէ պէրապէր իսքեան իթմէքտէ օլան պիր կէնճ ատէմ, տիվանէ օլաճագ սուրէթտէ գայնանասընա աշըգ օլտու։

Փէտերի, օղլու իլէ գարբսը ադարընտա ճէրէեան իտէն իշ պու միւնասէպաթը մագթիեէտէն խապերտար օլարագ, մէրգումու էվաէն թարտ իթմէյէ չալըշը իսէ տէ, օղլու, գայնանասընա սէրպէսթանէ մալիք օլմագ իսթէտիյինտէն, քէնտիսի իչիւն իքի ատէմ թուԹուպ, պէհէրինէ պէշէր եիւզ ղըշվէրէրէք, փէտերինի գաթլ ու իտամ իթտիրտի։

Իշպու ճինայէթի ադիմէտէն տօլայը, կէրէք մէրգում տէլիդանը, վէ կէրէք տիկէր իքի խապիսէր տէրտէսթ վէ թէվգիֆ օլունուպ, Հանեա ճինայէթի մէհքէմէսինտէ մագպաթալարը օգունուպ, կէչէն հաֆթա, մասլուպէն իտամ օլունմաղա գարար վէրիլմիշ տիր։

Էվվելքի բազար կիւնիւ Ֆընտըգլըտա հաճը Մէհմէտ նամընտա պիր շախս ֆամիլեասընը շէտիտէն տարպ իթմէսի հասէպի իլէ, մերգումէ, զապթաեէ միւրաճաաթ իթմէք իւզրէ, գահվէ էօնիւնտէն սիւրաթլէ կիտէր իքէն, պաղթէթէն տիւշիւպ վէֆաթ իթմիշ, վէ պու վագըթաեը միւէլլիմէ իւզէրինէ, մերգում Մէհմէտի բօլիս տէրտէսթ էյլէմիշ տիր։

Պէյգօզտա, Ատաճըգլար նամ սահիպլին իրթիֆանէ տօղրու կիտէն տաղ թարիղինտէ, կէչէնլէրտէ Ռէճէպ նամ օտուն եարրճբսընը եամաղընը էանայը ավտէթտէ, էօնիւնէ իւչ հայտուտ չըգարագ, սէն պիզի կէօրտիւն շէհրէ կիտիպ խապէր վէրիրսին տէյէրէք, մերգումու պիր խայլը տարպ վէ պիր գուլաղընը գաթ իլէ սավուշտուգլարը խապէր տալընմըշ տըր։

Հարպիյէ նազրընը էմրի իւզէրինէ, պիր մէմուրու ասքէրի մաեէթինէ 50 նէֆէր էհլիեէթլի վէ միճէրրէպ ատէմլէրտէն միւրէքքէպ պիր ֆըրգա ալարագ, չէնտվագըթտան պէրու, Պէյգօս վէ Շիլէ միւլհագաթընտա եաղմակիրլիյէ չըգմըշ օլան 8 նէֆէր հայտուտ կիրուհունուն թաագիպ վէ թէվգիֆինէ թայեին վէ իզամ օլունմուշ տուր։

Իզմիր ճիվարընտա հայտուտարբէյիսի մահուտ Սավանընն տէօրթ աշնիեատսը իլէ մազհարը աֆվ օլուպ, տիկէր հայտուտ Անտրէաեը թաագիպ իտէն ասքիրի զապթիյէեէ իլհագ օլունմասը չարթը իլէ մէէմուրինի մահէլլիեէյէ թէէլիմ օլունտուղու մահէլլինտէն եազըմըշ տըր։

Էրպապը խապասէթտէն իւչ քիշի կէչէն հաֆթա, Դարա-կէօմրիւքտէ, պէրաեի սիրգաթ վէ խապասէթ պիր ասքէրի հէքիմին խանէր սինէ հիճիւմ իթտիլէր իսէտ, մերքեզ խապէր վիրիլիպ, տէրհալ պիթագըմ նէֆէրաթը զապթիեէ, պունլարը թագիպ իթտիյինտէն, իքի խապիս տէրտէսթ օլունմուշ, վէ Նուրի իսմինտէ իւչիւնճիւ խարպիս, էնաեի ֆիրարընտա, Զընգարաղօլանէսինտէն պիր գարա, ղօլուն գարշըսընա չըգմասը յա եօլու գաբանմըշ, մա մաֆիհ պուչաղընը չըգարըպ, նէֆէրի եարալմըշ տըր։

Մերգում ասքէր նէֆէրի, քէնտի ճարիհասընա պագմաեարագ, Վինչէսթէրինի չըգարըպ պօշաթըղը կիպի, խապիսի իհլագ իթմիշ տիր։

Բազար իրթէսի կիւնիւ սաաթ իւչ գարարլարընտա Գատը քէօյինտէ, Գըզել-թօբրագտա, մալիեէ խաղինէեի ճէլիլէսինտէ իսթիգրազ օտասը միմէյիզէրինտէն Հիսամէտտին էֆէնտինին միթէսարրըֆ օլտուղու, վէ միճէտտէտէն ինշա իթտիրմէքտէ պուլունտուղու, տախ-շապ պաղ քէօշկիւնտէ թէրաքիմ իաէն թալաշտան ատթէշ զուհուր իտէրէք, պիր թարաֆա սիրաեէթ իթմէքսիզին եալընըզ մէզքիւր թալաշ միւհթէրէք օլտուղու հալտէ պաատըրըլմըշ տըր։

Սոն բոսթա իլէ վիրուտ իտէն էվրօբա դաղէթալարընդն թէլէկրաֆնամէլերի տիր։

Թուլոն, 29 սեպտ.

Էօրօբէէն նամ վաբօր տէրունին-տէ 1,680 նէֆէր օլտուղու հալտէ, տիւնքի կիւն հարէքէթ էյլէտիկի միսիլու, օն տօգուզունճու վէ եիւզ օթուզ սէքիզինճի ալտեա մէնսուպ օլուպ, պու կիւն վիրուտ իտէն 1,200 նէֆէր ասքէր տախի, Օրէն նամ վաբօրա բաքիպէն, Վոսոսա միւթէվէճճիհէն հարէքէթ իյլէմիշ տիր։

Ճէզայիր, 25 սեպտ.

Հարարիւշչէրաֆէլէրին, Ճէզայիր հուտուտունու միրուբ իթմիշ օլտուղունա տայիր օլան շաեիա, քէսպի թահագգուգ իտիեօր։

Մէրգումուն Մաղօրաեա միւվասէլէթ իթմիշ, վէ տավարլարընա միւվասէլէթ իթմէք իչին, իթթիխազ իյլէեէճէքլերի թարիդը թայեին իյլէմիշլեր տիր։

Սէյիտ Սէլման իլէ ապու Իմամէ պէյնինտէ պիր մուհարէպէ վուգու պուլտուղունա տայիր օլան խազէրի թաստիգ իտեճէք հիչ պիր էմարէ զուհուր իթմէմիշ տիր։

Ապու Իլմ ալէյհինէ սէվգ օլունան ֆէրգայի ասքէրիյէ, թիւֆէնկ բաթլամագսըզընը, ըէհին կիպի թէվդըք օլունմուշ օլան իւմէրասընը թախլիսէ մուվաֆֆագ օլմուշ տուր։

Տէմիր եօլ գաթարընը կէլէճէք իլուլուն եիրմի սէքիզինճի կիւնինէ գատար Հայտար նամ մահէլլէ գատար վիրուտ իթմէսի միւհթէմէլ տիր։

Թունուս իլէ թարիդի միւվարիտաթ վէ միւրասէլաթ, տայիմա միւնգաթի տիր։

Թունուս, 26 սեպտ.

(Ռէյմի) Թունուս էհալիսի հէր նէ գատար Ֆրանսըզլար ալէյհինտէ զանն օլունմուշ իսէ տէ, Թունուստա իճրաի մէէմուրիյէթ իչին կիտէն Ֆրանսա զապիթլերի, քէմալը սէրպէսթի իլէ, մէմլէքէթտէ տօլաշմագտա տըրլար։

Խարիճի մէմլէքէթտէ, վագըթ պէ վագըթ ուֆագ չէթէլեր զուհուր իթմէքտէ տիրլեր։

Մէգքիւր չէթէլերտէն պիրինին զուհուրի իւզերինէ, վալինին միւթէֆիգլերիյլէ մուհաֆազա օլունմագտա օլան տէմիր եօլ գաթարը, կէրի տէօնմէյէ մէճպուր օլմուշ տուր։

Աֆղանիսթանտա Կիւլիսթան նամ մահէլլէտէն 26 սեպտ.

ըէսմի

Էմիր Ապտիւրրահման խան, էյուպ խանընն զաթընտա պուլունան, Քեարիզնիգօ նամ մահէլլէ միւթէվէճճիհէն հարէքէթ իտիպ, շէհրի մէզքիւրուն ճէնուպ թարաֆընտաքի թէբէլերի զապթ իթմէք ազմինտէ պուլունտուղու հալտէ, էյուպ խանընն ասքէրի թօփլարա աթէչ վիրտիքլերինտէն, էմիր տախի հիւքմի էմրի վիրմիշ տիր։

Պիր գաչ սաաթ մուհարէպէտէն սոնրա, Քեապիլ ասկէրինտէն իքի ալայ, մուգատտէմա էյուպ խանա տէխալէթ իթտիքլերի հալտէ, էյուպ խանընն փիշտարլարը ալէյհինէ աթէչ իթտիքլերինտէն, էյուպ խան թարաֆտարանը, թար ումար օլմուշ, վէ եալընըզ իք Քեապիլ ալաեը գալըպ, էմիրէ տէխալէթ իթմիշլեր տիր։

Էյուպ խան թարաֆտարանընն թէլէֆաթը, 250 նէֆէր տիր. էմիր ասքէրինտէն 40–50 գատար թէլէֆաթ, վէ օ գատար տախի, մէճրուհ վուգու պուլմուշ տուր։ Էմիրին ասքէրի 3,700 բիյատէ, վէ 3000 սիւարի նիզամ ասքէրինտէն, վէ 18 գըթա թօփ իլէ 3–4000 բիյատէ, վէ 5000 սիւարի ասքէրի մուավինէտէն իպարէթ տիր։ Էմիր պիր գաչ կիւնէ գատար Հէրաթա տօղրու հարէքէթ իտեճէք տիր։

Բարիս, 26 սեպտ.

Էնֆրանսիժան զազէթասը Թունուսա ասքէր սէվգինի, Մ. Կամպէթթա իլէ Մ. Պարթէլէմի Սէնթ-Իլերին, խթիֆատէյի նոսգտիեէ էֆքեարը յլա, թէչվիգ իթտիքլերինի միւպէյեին պիր պէնտ նէշր իթտիկինտէն, Աժանս Հավաս, վիքր օլունան պէնտ մէալինի թէքզիպ իլէ, միւսիւ Պարթէլէմի Սէնթ-Իլեր նամընա թապ օլունան մէքթուպուն պի ասլ ու էսաս օլտուղունու պէեան իտիեօր։

Թուլոն, 26 սեպտ.

Եիկիրմի սէքիզ պին Ֆրանսա ասկերի, պու կիւն Թունուսա կէօնտերիլմէք իւզրէ, վաքօրլարա իրքեապ օլունմուշլար տըր։

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՀՐԱՒԷՐ

ԱՌ ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՐԵՍՓՈԽԱՆՍ

Ազգային ժողովը նիստ ունի յառաջիկայ հինգշաբթի առաւօտ 24 սեպտ. 'ի Ղալաթիա։

Ատեանը պիտի բացուի ճիշտ ժամը 3 ին և գոցուի 6 ին։

Հրաւիրեալ են Երեսփոխան էֆէնտիները՝ իրենց ազգասիրական պարտականութիւնը կատարելու փութալ։ (ԿՆԷ)

1881 սեպտեմբեր 21

ՕՐԱԿԱՐԳ

1. Ծրագիր Թաղային մատակարարութեան օրինաց, — Եարունակութիւն վիճաբանութեան ի վերայ Տեղեկագրի Ատենապետաց Դիւանի։

ՊԻՐ ԹԷՔԼԻՖ

Ա.

Թապիաթտա, հէր շէյ պիր նիզամ վէ պիր գանուն թահթընտա պուլունմագտա օլուպ, շու տախի մէզքիւր գանունլարտան պիրիսի տիր քի, հէր շէյ քէնտի զըտտը իւլէ իլէրու կիթմէքտէ տիր։

Միլլէթիմիզտէ, գայտասըզլըգ, վազիֆէսիզլիք, եանի միլլէթճէ պօճարը թանքեբպ իճրա իթմէեէրէք, եալընըզ քէնտի նէֆսինի տիւշունմէքլիք, կիւնտէն կիւնէ, պիր թարաֆտան, շաեանը թէէսսիֆ սուրէթտէ իլէրու կիթտիկի հալտէ, մէմնունէն կէօրիւլմէքտէ տիր քի, տիկէր թարաֆտան տախի, պաղբար, քէնտի ագբաբընն քէստիկի դատար, միլլէթճէ թարագդը վէ թէգատիւմիւզիւ տիւշունմէքտէ, արզուլմէքտէ, վէ զայրէթ չէքիպ չալըշմագտա, վէ հաթթա, պաղբ մէրթէպէ ֆէտաքեարլըգլար տախի իթմէքտէ տիրլեր։

Էկեր, թա էվվէլլերտէն պէրու, միլլէթիմիզ խայր ու մէնֆաաթընա չալըշանլար ալէյհինտէ զուհուրա կէլմիշ օլան հագարէթլերէ, թաղեիգաթլարա, վէ նանքէօրլիւքլերէ պագբլարագ, մուհաքէմէ իտիլմէք լազըմ կէլսէ, ինսան էօյլէ տիւշունիր քի, արթըգ պու միլլէթտէ, քիմսէ գալդըպտա, զայրէթի միլլէ իզհար իթմէզ, վէ հիչ պիր խըսմէթ վէ ֆէտաքեարլըգտա պուլունմազ տէյի, հալ պու քի, թապիաթ վէ վուգուաթ պունուն զըտընը իսպաթ իլէմէքտէ տիր, չիւնքի, էվվէթ, հէր շէյ զըտտը իւլէ իլէրու կիտեճէք տիր, թապիաթընն գանունու պու տուր, անքն իչին, միլլէթճէ խըսմէթ իտէնլէրէ գարշը, հէր նէ մէրթէպելերտէ տէ պէտ մուամէլէ վէ նանքէօրլիւք իճրա իտիլսէ, եինէ ազգասէրլեր էքսիք օլմամագտա տըրլար։

Միլլէթիմիզին կիւնտէն կիւնէ իլէրուլէմէսի հադգընտա, չօգլար չօգ շէյլեր աիւշունաիւքլերի վէ պիտերիքլերի կիպի, պիր գաչ այտան պէրու, իքի թագըմ տախի մէյտանէ չըգարագ, պիր պիրինէ պաղբ ճիհէթլէ գարշը օլուպ, վէ պաղբ ճիհէթճէ տախի միթթէֆիգ պուլունտուգլարը հալտէ, իղհարը էֆքեար վէ իպրազը մէգալ իթմէքտէ տիրլեր։

Պու իքի թագըմտան պիրինին էֆքեարը, միլլէթիմիզտէ, էվվէլ էմիրտէ, մէքթէպլեր աչըլարագ, շակիրտանա, տէյիլ սանաի, իլլա օգուտմագ եազմագ, վէ ուլում ու ֆիւնուն էօյրէթմէքլիկէ չալըշմագլըգ օլտուղու թագտիրտէ, իքինճի թագըմըն էֆքեարը իսէ, ուլում ու ֆիւնունտան էվվէլ, իչ, սանաթ, վէլհասըլ բարա գաղանմանընն եօլունու էօյրէթմէքլիկէ չալըշմագլըգտան իպարէթ պուլունմագտա տըր։

Պիզ, եիկիրմի պիր սէնէտէն պէրու, հէման հէր ֆուրսաթտա, վէ հէր նիւսխէմիզտէ, մէքթէ՛պ, մէքթէ՛պ, տէյի նիտալար իթմիշ օլտուղումուզ հալտէ, պու արատա, հիչ պիր շէյ սէօյլէմէեէրէք սիւքիւթ իթմիշ, վէ միւճատէլէնին սօնունա պէքլէմէքլիկի միւնասիպ ատտ իյլէմիշիզ տիր։

Ֆագաթ, շունու տախի ունութմաեըզ իշարա քի, պիզ հէր վագբթ, մէքթէ՛պ, տէյի պաղբտըզըմըզ կիպի, իչ, սանաթ, էմրի զիրաաթ, էմրի թիճարէթ վէ դայրիհիւմ տէյի տախի, այնի ավազ իւլէ նիտալար իյլէմիշիզ տիր, նասրլքի, եիկիրմի պիր սէնէլիք էսէրլերիմիզ շէհատէթ իթմէքտէ տիրլեր։

Պիզիմ իթիգատըմըզճա, մէզքիւր իքի թագըմըն տախի էֆքեարը, միլլէթիմիզին մէնֆաաթընա մուվաֆֆագ տըր, չիւնքի, իքի խուսուստա չալըշմագլըգ տախի, այնի տէրէճէտէ էլղէմ տիր. հէր դանղիսի էքսիք օլսա, էմէլ օլունան սէմերէ նօգսան օլուր, վէ թօքալ գայրը. տիմէք տիր քի, եա պիրինին իճրասընա չալըշանլար, տիկերինէ տախի պիրլիքտէ չալըշմալը տըրլար, վէ եախօտ, պիրինին իճրասընա պիր թագըմ քէսան չալըշտըգը հալտէ, տիկերինին իճրասընա տախի, տիկէր պիր թագըմ չըգըպ չալըշմագլըգա հիմմէթ իյլէմէլի տիրլեր։

Էվվէթ, միլլէթիմիզ իչին, իքի խուսուս տախի, այնի տէրէճէտէ էլղէմ տիր, եալընըզ սանաթլարա չալըշըլըրտա, չօճուգլարա ուլում ու ֆիւնուն թահսիլ իթտիրիլմէզ լսէ, մէզքիւր սանաթլարտան վէ իշլերտէն պէքլէնիլէն կիւզէլլիք, վէ թէմիզլիք, վէ ուճուղլուգ հասըլ օլմաեաճաղը միսիլու, եալընըզ ուլում ու ֆիւնունա չալըշըլըգը թագտիրտէ տախի, չօճուգլարըմըզըն չօղու, չիմոիտէն զիեատէ իշսիզ վէ ֆագըր դալըրլար։

Հէր քէս վարսըն, քէնտի ագլընըն իրտիկի, վէ էլինտէն կէլտիկի մէրթէպէ, միլլէթիմիզին մէնֆաաթընա չալըշմագտա օլուն, պիզտէ քէնտի թարաֆըմըզտան, եէնի պիր թէքլիֆ թագտիմ իտէլիմ։

Թագտիմ իտէճէկիմիզ թէքլիֆ, իհթիմալ տըր քի, չօգլարա, իճրասը կիւճ կէօրիւնեճէք տիր. վագաա, կիւճ օլմասընը պիզտէ իգրար իտէրիզ, հալպու քի, շուտա սահիհ տիր քի, միրատըն վէ զայրէթին էլինտէն հիչ պիր շէյ գուրթուլմազ, էլ վէրիր քի, ասլէն միմ քինսիզ, եանի թագիաթա գարշը պիր շէյ օլմասընն. էթմէքլին պիւյիւկիւ, համուրուն պիւյիւկիւնտէն օլուր, տէրլեր, պիւյիւք իշ վէ պիւյիւք մէնֆաաթտա, պիւյիւք էմէք, պիւյիւք զահմէթ, վէ պիւյիւք զայրէթ սայէսինտէ վիճուտ կէլէպիլիր։

Միլլէթիմիզտէ, հէր շէյտէ, պիր ճէսարէթսիզլիք, պիր կէվշէքլիք, պիր գօրգազլըգ, վէ պիր նէվի էհլի գանաաթլըգ վարտըր, անքն իչին, հիչպիր պիւյիւք իշէ էլ աթմագլըգ տիւշունիւլմէքտէ տիր. վէ պունատտա, պիզճէ, պաշըճա սէպէպ, շիմոիյէ գատար վէրիլմիշ օլան ֆիքր ու իպրէթ վէ միսալլար օլմուշտուր։ Էկեր էհալիմիզին պիւյիւք եիւբէքլի, պիւյիւք տույղուլու, վէ պիւյիւք ֆիքիրլի օլմասընը իսթէր իսէք, տայիմա պիւյիւք իշլերէ էլ աթմալը, վէ պիւյիւք միլլէթլերին էսէրինէ սիրլուք իթմէքլիկէ ալըշտըրմալըզը։

Միլլէթիմիզտէ, պու կիւնքի կիւն հէր շէյճէ իհթիեաճը շէտիտ պուլունմագտա իսէ տէ, հէլէ ուլում ու ֆիւնուն իլէ, սանաի վէ էմրի զիրաաթ ճիհէթլերինճէ, տահա զիեատէ իհթիեաճը շէտիտ վար տըր։

Հէլէ մէքթէպլերիմիզտէն չըգըպ, վէ աղաճըգ օգուտմագ եազմագ էօյրէնմիշ օլան նիչէ տէլիգանլըլար, պիւթիւն պիւթիւն քէօրլէնմէկէ եիւզ թութմուշ օլան էսկի սանաթլարը էօյրէնմէք իսթէմէտիքլերինէն, սէնէլերճէ պօշտա կէզմէքտէ, վէ մատտի վէ մանէվի սուրէթտէ սէֆիլ օլմագտա տըրլար, նասըլքի, պու սէֆիլ վէ պախթսըզ թագըմըն սաեըսը, կիւնտէն կիւնէ, կէրէք պուրա, վէ կէրէք թաշրալար մէքթէպլերինտէն չըգաճագ տէլիգանլըլար իլէ, տահա զիեատէ, վէ բէք չօգ զիեատէ իզտիեատ պուլաճագ տըր։ Հիչ պիր, աղ չօգ իսթանպօլու կէօրմիշ վէ ուլում էօյրէնմիշ օլան թաշրալը տէլիգանլը, քէնտի վաթանընա տէօնմէք իսթէմեեճէք, վէ տէօնսէ տախի, աղ վագբթտան կէրի տէօնիւպ կէլէճէք տիր (հալիյլէ պաղբլար միսսթէսնա սաեըլըբլար), վէ թաշրալարտա օգուեուպ տա, քէզալիք աղ չօգ կէօզլէրի աչըմըզ օլան տէլիգանլըլար տախի, կէրէք բէտերլէրի կիպի չիֆթ վէ չուպուղլարըյլա վէ տտի սանաթլարը իլէ մէշղուլ օլմագլըգա թէնէզզիւլ իթմէք իսթէմեեէրէք, վէ կէրէք, պիր քէրրէտ, չու դազէթալարըմըզտա, բէք չօգ բարլագ սուրէթտէ կէօսթէրիլմէքտէ օլան Հայլարըմըզըն Իսթանպօլճա թարագգը, թէգատիւմ, վէ աղգասիրութիւնլարընը կէօրմէք արզու վէ աթէշի աշգբյա, գօշուպ գօշուպ պուրաեա կէլէճէք քլեր, վէ համմալըգ ըրըզը վէ արգալըզը, վէ մաղազա պէքճիլիկի վէ խըստէթքեարլըզը, վէ աշճը գաղանք թէնճէրէսի վէ էմսալի եէրինէ, պիր գաչ բանաստեղծութիւն քիթապարը, վէ պիր գաթ սէթրի եէլէք բանթալն, վէ պէլիքտէ պիր շաբգա վէ պիր պասթն թէտարիք իտէճէքլեր, վէ թապիաթիյլէ օլ հալտէ տէ, քէնտիլերին պէկէնմէեէճէքլերի համմալըզդ, վէ պէքճիլիք, աշճըլըզդ վէ սայիրէ իթմէքտէ օլան աթալարընտան տահա զիեատէ սէֆիլ օլաճագլար տըր։

Պիզէ լազըմ օլան, մատամ քի, մահզա ուլում ու ֆիւնուն, վէ իշսանաթ, վէլհասըլ էթմէք բարասը չըգարտըգտան պաշգա, զէնկին տախի օլմագլըգա չալըշմագլըգ օլաճագ տըր, իմտի, պու իքի մագսէտին տախի հուսուլի նիյէթիյլէ, ֆանը պուրատա, պիր չիֆթճիլիք ամէլիեաթ մէքթէպի, եանի ֆէրմ-մատէլ աչըլմասընը, աճիզանէ թէքլիֆ իտեր, վէ կէրէք Ամէն. սրբազան Պատրիարք Հայր Հազրէթլերինին, կէրէք Ազգային ժողովուն վէ Ազգային վարչութիւնուն, վէ կէրէք քեաֆֆէյի զայրէթի միլլէ իլէ մէէլուֆ օլան զաթլարըն, նազարը տիգգաթ, վէ միւթալաա, վէ մուհաքէմէլէրինի տավէթ իտէրիզ։

Պու թէքլիֆիմիզ իւզերինէ, բարչա բարչա վէ մուֆասսալ սուրէթտէ սէօյլէյէրէք, իճրասընա հիմմէթ պույրուլմասը էմէլ վէ արզուսույլա, միմքին սլտուղու գատար չալըշաճաղըզ։

Մէգքիւր չիֆթիլիք, հէմ Փրկիչ նամընտա օլուպ, վէ հէմտէ Փրկիչտէ օլմասընը միւնասիպ կէօրիւրիւզ։

Փրկիչ իլէ պէրապէր, կէրէք էօթէտէլի Ս. Յակոբուն, կէրէք Փրկիչ իլէ Ս. Յակոբուն գարշըսընտա պուլունան Երուսաղէմ չիֆթիլիկինին վէ եախօտ արազիլէրինին, վէ կէրէք Պալըգլը գերեզմանատունուն պիրլէշտիրիլմէսինի, էհէմմիյէթտէն ատտ իտէրիզ։

Պու չիֆթիլիքտէ, Փրկիչտէ պուլունան 600 նէֆէր պիշարէկեատան, էն ազը տէօրթ եիւզ նէֆէրի իչին, քէնտիլերէ միւնասիպ պիրիշ պուլունարագ չալըշտըրըլմագտան պաշգա, չալըշմագ իսթէեէտիլիգանլըլարտան, կէրէք իւճրէթ իլէ վէ կէրէք իւճրէթսիզ, պէշ ամ թը եիւզ նէֆէր տահա չօճուգտիլի գանկը, տկար վէ անկար, իսթէր էրքէք օլսուն վէ իսթէր գվէ գատըն, գապուլ օլունարագ քէզալիք չալըշտըրըլմալարընը, հէրսինին չալըշմասընտանտա, կէրէք քէնտիլէր վէ կէրէք միլլէթ իչին պիմէնֆաաթ չըգարըլմասընը, միճիատտա իտէրիզ, չիւնքի, պու ալտտ, ֆայիտէ իւզերինէ միւէսսէս օլմաեան հիչ պիր շէյ, իլէրու կիտէմէզ։

Մէգքիւր չիֆթիլիքտէ, հէր կիւն թագըմընա կէօրէ, իքի իւչ տաաթ օգուտմագ վէ եազմագ, վէ բէք իզ թիզալը օլան ուլում ու ֆիւնուն էօրէթիրիլտիքտէն պաշգա, թագըմընա կէօրէ տախի, կէրէք չիֆթճիլիկ, վէ կէրէք չիֆթճիլիքտան խլինտէ պուլունան սանաթլարը չալըշըրըլմագլըգ, շերայիթտան պուլունմալը տըր։

Ատամընա կէօրէ, թարլալարը սիւրմէքլիք, պէլլէմէքլիք վէ էմմալի էօյրէտիլիպ իճրա իթտիրիլտիկի կիպի, պաղչէպանլըգ, սէպզէվաթճըլըգ, վէ հայվանաթ պէսլէմէքլիք տախի էօյրէտիլմէզի վէ տէրս վիրիլմէզի տիր. վէ պունլարտանտա պաշգա, սիւտտէն եազ չըգարմագ, էնվայի բէյնիրլէր եաբմագ, վէ շարաեաբմագ, վէ էմսալի, վէ սամանտա, վէ պէրտիտէն, վէ աղաճատան էնվայսէլէ, սէբէթ, հասըր, հալը վէ էսալինի եաբմագլըգ, վէ քէզալիք տիւրկէրլիք, մարանկօղլուգ, չիլինկիրլիք, թարլա միւհէնտիսլիկի, իլմի բագամ, ըէսիմ, վէ միւղիգ վէ էմսալի տախի էօյրէթտիրիլմէսի տիր։

ԽՕՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Երևի թէ, Զարմայը, Պ. Զերաղ հաճելի եղած է կարծել թէ Անգղիոյ Զինկեանէներն Հայաստանէն գաղթած ըլլան. առանց ամենեին կասկածելոյ թէ ատով Հայք իրենց Զինկեանէ պիտի երևին Անգղիացոց։

Կը պատմէ ինքն թէ, ազգային պաշտամամբ երկրորդ անգամ Անգղիա ուղևորելով անդ կը ծանոթանայ Պ. Ֆրէնսիլլն երևելի գրագիտին որ հետամուտ էր Անգղիոյ Զինկեանէներն իմաստասիրել, և գիտնալ նոցա ծագումը, բարքերեղուն, ազգային յատկութիւնները և այլն։

Եւ ահա Պ. Զերաղ իրը երևնապարգև օգնութիւն կը հասնի իրեն։

Պ. Ֆրէնսիլլն, տեսնելով թէ սա մեծ յարմարութիւն ունի այդ կէտերուն վերայ իրեն լոյս տալու, կը հրաւիրէ զինքն իւր առանձին սենեակը, և կը ներկայացնէ նմա Զինկեանէներուն բառարանը զոր կը յօրինէր, և տարակոյս ունեցած բազմաթիւ բառից վերայ իմաստասիրել կը խնդրէ։

Պ. Զերազ ապացուցանելով կը հաստատէ թէ՝ այն բառից շատերն էհայերէն է, Ցնացելոց մեծագոյն մասն ալ Հայերէնի շատ մերձաւորութիւն ունի։ Յորմէ բնականաբար հաւանականութիւն կը ծագի թէ Անգղիոյ Զինկեանէներն Հայաստանէն գաղթած են, և Հայ եղած լինելնին ալ անկարծելի բան մը չէ, քանի որ լեզուներն այդքան նմանութիւն ունի Հայերէնին։

Պ. Ֆրէնսիլլն, համոզուելով Պ. Զերազի տուած բացատրութեանցը, փափաք կը յայտնէ Հայերէն ուսանելոյ, որպէս զի Զինկեանէներուն լեզուն անով իմաստասիրէ. որովհետև իւր գիտցած բազմաթիւ լեզ

ղուաց մէջ նոցա լեզուին մնացուորա-
գոյնն Հայերէնը գտնուած է, մա-
նաւանդ Պ. Զեղազի յարդարած
Հայերէնը։

Աւելորդ է ասել թէ Անգղիացի
գիտնականը փութով կը յառաջա-
դիմէ այս լեզուն ուսանելոյ մէջ,
երբ մաւանդ ի ձեռին կունենայ
Զերազեան Քերականութիւնը։

—

Ազգասիրութիւնը մեծամեծս գոր-
ծել կուտայ։ Եւ Պ. Զերազի ազ-
գասիրութիւնն իրեն թելադրեր է
որ Անգղիոյ Զինկեանէները Հայ՝ ո-
րով և Հայերը Զինկեանէներու նա-
խահայր երևցնէ յաչս Անգղիացւոց։

Իսկ ես, որ տեսակ մը ազգասի-
րութենէ զուրկ եմ, լաւագոյն պի-
տի համարէի Անգղիացիներն հայա-
ցընել կամ, որ նոյնն է, Հայերն
անգղիացընել, և այս տեսութեամբ
է որ լաւ խորհուրդ համարած էի,
երբ իբր քսան տարի յառաջ Զմիւռ-
նիոյ երիտասարդներէն ոմանք հրմ-
տալից գրքով մը կը հաստատէին
թէ Անգղիոյ Վ. Թագուհին մեր Ար-
չակունեաց թագաւորութեան ցե-
ղէն սերեալ է։

Կարծեմ շատ լաւ էր այս, և
այժմ ուրիշ կերպ ընելոյ հարկ չը
կար, մանաւանդ խորհելով թէ, ե-
թէ Վ. Թագուհին մինչեւ ցարդ
ոհաճութիւն չէր ղգացած հայա-
սերունդ գտնուած լինելոյն վերայ,
այսուհետեւ պիտի ղգայ, տեսնե-
լով իւր հպատակ Զինկեանէներուն
Հայ լինելոյն հաւանականութիւնը։

Բայց թող քեզ անակնկալ չը
թուի, Զարմայր, ի նպաստ հայու-
թեան գործելոյ մասին մօտերս յա-
ռաջ եկած այս տարբերութիւնը,
որ մեր արդի վարժարանաց նշանա-
ւոր արդեանց մին է։ Քսան տարիէ
ի վեր թափած ճիդերնիս այսօրինակ
գեղեցիկ փոփոխութիւն յառաջ բե-
րին ի մեզ։ Ինչպէս է նաեւ Դաւթի
Աստուածահայր՝ մարգարէ Լայն
ունելոյն և այլ սոցին նման հակա-
քրիստոնէական ուսումներն, որ
այսօր սկսուած է արձակ համար-
ձակ դաս տուուիլ մեր վարժարա-
նաց մէկ քանիին մէջ... որպէս զի
խաւարէն ելլելով՝ լուսաւորեալ ազգ
ըլլամք, բարձր դիրք մը առնումք
յառաջադէմ ազգաց մէջ, տարբե-
րիմք Քուրդերէն, զօրանամք, ճո-
խանամք, մեծանամք, հարստահա-
րութենէ ազատիմք, բարգաւաճիմք,
վաճառականութիւն հաստատեմք
յոլորտս տիեզերաց և նաւերնիս հո-
ղագնտոյս երկայնութեան և լայ-
նութեան բոլոր ծովերը չափեն։

Բայց այս ամեն բարեաց անվրէպ
ժամանելոյ համար՝ նախ հարկ է
կրօնքնիս տապալել։ Քրիստոնեայ
մնալ և այդ բարեմասնութեանց
հասնիլ անհնար է։

Ցոյնք, որ անհունապէս յառա-
ջացած են քան զմեզ, այս կերպիւ
յաջողած են, այսինքն նախ իրենց
օրթոտոքսութիւնը ձգելով։

Այնպէս չէ՞, Զարմայր։

—

Բայց Պ. Զերազ բաւական չհա-
մարելով հայերէնը չինկեանէի լե-
զու շինել կամ չինկեանէինը հայե-
րէն, ելեր նաեւ այս լեզուն խորթ,
աններդաշնակ կը գտնէ, և կուզէ
զայն գեղեցկացընել և ներդաշնա-
կել՝ է վերջաւորութեամբ բառերը
բազմացընելով, կարելի է Անգղիոյ
Զինկեանէներուն լեզուին աւելի
մերձեցընելոյ դիտմամբ։ Դէշ ձեռ-
նարկութիւն չէ այս, և մեզ կը մնայ
յաջողութիւն մաղթել։

Սակայն պէտք չէ մոռնալ հեռա-
ցընել թէ, քանի որ այս դրութիւնն
ունիմք, վաղն անպատճառ ուրիշ
մը պիտի ելլէ, կարելի է քան զինքն
զօրաւոր, և պիտի աշխատի ո կամ
ռ և կամ ուրիշ ձայնաւորով վեր-
ջաւորութիւնները բազմացընել հա-
յերէնին մէջ, և է վերջաւորու-
թեամբ բառ պարունակող լեզուն
մեռեալ հռչակել։

—

Պ. Զերազ կը հարցնէ իւր ընդ-
դիմաբանից միոյն (Պ. Կ. Ս. Իւթիւ-
ճեանի), թէ օրէ, էօրէ, ուրէ, կէնէ,
պէրէ, այրէ և այլն աւելի քաղցրահնչ-
չուն չե՞ն քան ռոռ, էեղէ, ուռ,
կնոջ, պեռռ, առռ և այլն։

Եթէ ներուի ինձ, այս մասին
միայն սա կրնամ ըսել թէ պեռռ
ըսելոյ տեղ պէրէ ըսելն աւելի վայե-
լուչ է Տաճկաստանի Հայոց համար։

Ինձ թուի նաև թէ, Հայու խորթ
զաւակի միայն կարելի է խորթ թը-
ւիլ իւր լեզուն։ Արաբերէնն ան-
ճոռնի լեզու կերևի նոցա որ չեն
հասկընար. բայց կարելի չէ Ար-
բացի մը գտնել որ չզմայլի իւր լե-
զուին գեղեցկութեանը, ճոխութեա-
նը և այլ կատարելութեանցը վե-
րայ. Զդիտեմ թէ Հայոց ազգէն
զատ ազգ կա՞յ աշխարհիս վերայ՝
յորում գտնուին անհատներ որ
անկեղծօրէն խորթ գտանեն իրենց
լեզուն։

Սակայն Պ. Զերազ ունեցեր է
այս եզական կատարելութիւնը նոյն-
չափ՝ որչափ ունի Փիզիգական ան-
նման գեղեցկութիւն, ըստ վկայե-
լոյ Պ. Հայկակայ։

—

Գուցէ չդիտեցիր թէ Ազգային
Ժողովոյ վերջին նստին մէջ Պ. Ա.
Սուրէնեանի մէկ հարցումը բաւա-
կան զուարճութիւն պատճառեց։
Երբ Պ. Ատենապետը Նախաքննիչ
Դիւանաց ատենապետաց ցանկը
կարդաց, Խմբագրութեան Դիւա-
նին ատենապետ ծանոյց Պ. Կ. Ս.
Իւթիւճեան. և Պ. Սուրէն անմիջա-
պէս հարցուց թէ «Ո՞վ ընտրեր է
զինքն ատենապետ՝ երբ Դիւանին
միւս անդամքն իրենց վերայ եղած
ընտրութիւնը չեն ընդունած և հրա-
ժարած են անմիջապէս. և տակա-
ւին իրենց տեղ ոչ ոք ընտրուած
է։» Պ. Ատենապետն այդ ընտրու-
թեան մէջ ապօրինաւոր գործ չկե-
նալն ապացուցանելոյ համար բսաւ
թէ. «Միւս ատենապետք ընտրած
են զնա առ այժմ, իրենց թիւրթեր-
ի չթողլոյ համար. իսկ երբ հրա-
ժարելոց տեղ այլք ընտրուին, յայն-
ժամ սոքա կարող են իրենց ատե-
նապետը փոխել, եթէ ուզեն։» Եւ
այս շատ բնական է և համոզիչ։

—

Սակայն ես չդիտեմ ո՛ւմ դիմել
արժան է որ մեզ վերջնականապէս
ճշդէ թէ «ոդայոդ բառը «ըդայօդ» կար-
դալ պարտիմք թէ ըոդայոդ. կամ
«ոդոխոռ» «ըդոխօ» կարդամք թէ ը-
դոխօ։ Ըստ իմ կարծեաց, այս վեր-
ջին ձեւն աւելի համեղաճաշակ է
ձէթով և լէմոնի ջրով։

(Շարունակելի)

Ա. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ

ԻԼՄԻԷ
ԻԼՄԻՆ ԼԻԻԶԻՄԻ
Վ Է
ՍՈՒՐԷԹԻ ԹԱԼԻՄԻ

—

(Մանչուրերէն 1748 նոյեմբերին գրված)

Իւրնոյ. Ճէմլիյէթի պէյէրլիյէ,
եալընըզ էրքէքլէրտէն միւրէքքէպ
օլմաեըպ, թայիֆիէ յի նիսա տախի
էֆրատը ճէմլիյէթտէն մատուտ օլ-
մասընա, վէ էֆրատը մէրգումէտէն
հէր պիրիսինին, էն իլք վէ էն պէօ-
յիւք միւրէպպի վէ միւտէրրիսի
քէնտի վալիտէսի օլուպ, հէր չօ-
ճուգ կէօզիւնիւ աշմասը ագրպլն-
տէ, իլք տէֆա, պէշիկինին պաշըն-
տա վալիտէսինի կէօրէճէկի կիպի,
հէր քէսատէն էվվէլ տախի, եինէ օ-
նուն իլէ սեօյլէշմէկէ, վէ մէրգու-
մէնին էֆքեար ու հիսսիեաթընտան
քէնտուսինէ պիր հիսսէ չը գարմա-
ղա պաշլաեաճաղը տէր քեար պու-
լունմասընա պինաէն, ուրումու մէա-
րիֆին մէնաֆիի ատիտէսինէ, գա-
տը թայիֆէսինի տախի հիսսէտար
ելյէմէք, ճէմլիյէթի պէշերիէեէ բէք
պէօյիւք պիր խըտմէթ տիմէք տիր։

Ի-ԼԻՄԻԷ. Ինսան հէր նէ սինն վէ
ըիւթպէտե պուլունուրսա պուլուն-
սուն (1), վէ հէր նէ մըգտար սեր-
վէթէ մալիք օլուրսա օլսուն, տա-
յիմա իլմ ու հիւնէր ճիլասը յլա,
գուվվէյի ագըլէսինի ճիլալամաղա
հասպ էլ պէշէր միւհթաճ, վէ պի-
նապէրին մէզուն օլուպ, ֆագաթ,
վագթը սեպավէթլէրի կէշմիշ օլան
էշխասը թալիմ ու թէրպիեէսի ի-
չին, կէրէք քէնտիլէրի իւգէրինէ,
վէ կէրէք քէնտիլէրի իչին ըէտէր-
լէրի իւղէրինէ, գուվվէի ճէպրիեէ
իշլեթմէք ըէհինի ճէվազ կէօրիւ-
լէմէեէճէկի պէտիհի տիր։

Տէօրդունճի. Պիրինճի մէսէլէնին
հինի թէտգիգինտէ սէրտ օլունան
թաֆսիլտեթտան անլաշըլաճաղը իւզ-
ըէ, սէնանին թէրագգըսընա, մէ-
տէնկիյէթին ինթիշարընա, ճէմիեէ-
թի պէշերիեէնին, վէ պինապէրին
մէզպուր ճէմիյեէթլէրի թէրքիպ ի-
տէն էֆրատն ըէֆահը հալլէրի իլէ
սատատեթի միսեթագպէլէլերինին
թէէմինինէ, ուրում ու մէարիֆին
թէէսսիրաթը ֆէվգ էլ ատէսի մու-
հագդաղ օլտուդճա, պէօյլէ միւ-
թէնա պիր մէսէլէտէ, հիւքիմէթին
պի թարաֆ տուրմաեըպ միւտախէ-
լէ(2) իթմէսի լազըմ կէլէճէկի շիւպ-
հէսիզ տիր։

(1) Ըիւթպէյի մէարիֆ, ըիւթպէլէրին էն
պիւյիւկիւ, վէ հէքսինէն զիեատ մեր-
զուպու օլտուղու հիքմէթինի տէրբիշ իտէ-
ըէք, էսպաղ խարիճիեէ նազըրը Սավա
բաշանին, կէլչէն սէնէ, մէքթէպի հուգուգ
թալէպէսի սիլքինէ գայտ օլունտուղու,
ճիւմլէնին մալիմու պիր քէյֆիյէթ տիր։

(2) Պըղատոն նամընտա մէշհուր եունան
ֆէյլէսոֆու պունտան թագրիպա 2300
սէնէ էվվէլ, վաղէի ֆանանուն էլ-իբրա-
հիմ — ղայրիրի, հեյլերի էշրիֆիեեան
ճեհլին նաբա — ուէֆի օմրը ուբր, տէմիշ
տիր։

Պէշինճի. Հիւքիւմէթին պիթա-
րաֆի տուրմամասը, վէ թէտրիսի
մէճպուրի իչին, մէքեաթիպի ումու-
միյեէ քիւշատ իթմէսի լազըմէտէն
իսէ տէ, մէարիֆի ումումիյեէնին
ինհիսարը, եանի հիւքիւմէթին եէտի
վահիտինտէ գալմասը, պիթ թապի
մէարիֆին թէրագգըսընա մանի տի-
մէք օլաճաղընա, վէ հալ պու քի,
ըէգապէթ գայիտէսի հէր նէվ ա-
մէլիեաթըն սիւրաթ վէ սուհուլէ-
թինի, վէ էշեայի մամուլինին նէ-
ֆասէթինի մուճիպ օլտուղու մի-
սիլլու, մէարիֆին տախի, տահա
չաբուգ վէ տահա գօլայ պիր սու-
ըէթաէ թէամմիւմ վէ ինթիշարընա
խըտմէթ իտէճէկինէ պինաէն, պուն-
տա տախի, իսթիրգալ գայիտէսի-
նէ ըիաեէթ իթմէք, վէ ֆագաթ,
մէքթէպ քիւշատ իտէճէք, եախօտ
տէրս վիրէճէք օլան քիմսէլէրին,
էրպապը իֆֆէթ վէ իսթիգամէթ-
տէն օլմասընա տիգգաթ օլունմագ
լազըմ տըր։

Իշթէ պու գայիտէյի միւսթէնէտ
տիր քի, դանունու էսասիմզին 15
ինճի մատտէսինտէ,

«Էմրի թէտրիս սերպէսթ տիր,
«մուայեէն օլան գանունա թէպակի-
«յէթ շարթըյլա հէր Օսմանլը —
«ռ-ռ-ռ վէ ի-ռ-ռ-ռ-ռ ինէրբիսի դեեը-
«դուր» տեեու պէեան պույուրուլ-
մուշ տուր։

Ալընճը. Մալիմաթը իպթիտայի-
եէնին մէճպուրի օլմասընտան, իչմին
մէճճանէն թէտրիս իտիլմէսի լա-
զըմ կէլէճէկի անլաշըլը, վէ բէք
չօգ զաթլար տախի պու զաննա զա-
հիպ օլուրլարսա տա, չու նօգթաեա
տիգգաթ օլունմալը տըր քի, հիչ
պիր բէտերին ատէմի իգթիտարը
թէպէյեիւն վէ թահագգուգ իթ-
մէտիքճէ, էվլատընը թալիմ ու
թէրպիեէսի մէսարիֆաթընը օնա
պախշ ու հիպէ իթմէք, հիւքիւմէ-
թին պօրճու տէկիլ տիր։

Կէրէք շախսէն վէ կէրէք պիլ
վասրթա պիր մէնֆաաթտան իսթի-
ֆատէ իտէն քիմսէնէ, մէնֆաաթը
մէղքիւրէ մուգապիլինտէ, լազըմ
կէլէն իւճրէթին իֆֆաբընա միւգ-
թէտիր օլտուգճա, էմրի իֆֆաբն-

ԹՈՒՃՏԱՆ ԳԸԶԼԱՐ

(64)

Ժան Բընո էվվէլա պաշընը էյիպ,
ֆագաթ եէնէ չապուճագ եօղարը
գալտրարագ,

—Պէնիմ իչիւն պունտան արբզ
օլաճագ նէթիճէտէն պիլա ֆիւ-
թուր, հէր նէ՛բէեէ կիթսէնիզ պէ-
բապէր պուլունաճա՞ղըմ, տեեու
սէպաթը պիր սէտա իլէ ճէվապ
վիրտի։ Պէն պօրճումու էյֆա իթմէք
իսթէրիմ, վէ պունուն իչին հա-
եաթըմ տախի իւսթէ կիտէճէք
օլսա, թէրքի էֆքեար էյլէմէմ։

Գօրա, մէրգում իքի ատէմէրին
ֆէտաքեարլըղը, քէնտի հալը նա-
իմիտիսինէ թէսլիյէթ վիրտիկին-
տէն, իղհարը մէճմունիյեէթի ա-
զիմէ իլէ,

—Տօ՛սթլարըմ, տէտի, սագըն
ունութմաեասընըզ Ժիւբիթէրէ ան-
լաթմաեա քի, վագթը մուգարրէր-
տէ, վարբօրա բաքիպ օլալըմ։

Արապ տօղթօր վէ Ժան Բընո չէ-
քիլտիլէր։

Գօրա, վալիտէ վէ հէմշիրէլերի-
նի գուճաղլատըգտան սօնրա, քէն-
տի օտասընտա գաբլանտը, վէ եա-
թաղընըն իւզէրինէ աթըլտը։

Գուվվէթի պէտէնի զայիլ օլմուշ
իտի. պիր ազ սօնրա, զիեատէսիյ-
լէ միւհթաճ օլաճաղը, թէէսսիրի
թապա տէսթրէս օլմագ իչին, չա-
բէյի վահիտ պիր գաչ սաաթլըգ
ույգու իտի։

Ֆէրտասը կիւնիւ, այբընլըգ ա-
չէլտըղը կիպի, արապ տօղթօր պի-
մարխանէեէ կիտիպ, հասթալարը
մուայեէնէ իթտիքտէն սօնրա, գօ-
րու արասընտան մաղմուտար եօլու-
նա սիւլուք էյլէյիպ, նէհրին միւն-
սապընա վասլ օլտու, քի օլ նէ-
հիրտէ Ժիւբիթէր Սանժէրմանօեա
մուխասսէս Բէնիշ նամ սանտալա-
րա բամուգ պալեալարը վէ գահվէ
չուվալլարը եիւքլէթմէքտէ իտի։

Ժօսլէն մէրգումա չաղրրաբ։

Տէրագապ արապ մէվգբինի պը-
ըագարագ գօշուշտու։

—Սիզէ սէօյլէյեէճէկիմ վար,
Ժիւբիթէ՛ր... տէյի մէրգումա
հէքիմ սէսլէտի։

—Սինեօր տօղթօր, գուլաղըմ
սիզտէ տիր... սէօյլէ՛յինիզ։

—Էվվէլա, ըիւզկեարըն սէտա-
մըզը տաղթան շու աչբգ սահիլի
թէրք իտէլիմ։ Սիզէ տուեուրա-
ճաղըմ շէյի քիմսէ պիլմէմէլի տիր։

—Դա՛շ իւսթինէ, էֆէնտի՛մ,
շու թարաֆա կէլինիզ։

Ժիւբիթէր էթրաֆը ղաեէթ սըդ
պիր թագըմ աղաճլըգլար իլէ մու-
հիթ պիր մուզլուղա կիրտիկինտէն,
Ժօսլէն տախի օնուն արգասընտան,
մէրագլը նազարլարտան, վէ զանն
իթտիքլէրինէ կէօրէ, շաշուտուգ
իտէն գուլագլարտան մասուն պու-
լունան, իշպու քէսրէթլի մուզ ա-
ղաճլարընա տախիլ օլտու։

—Շիմտի սէօյլէյինի՛զ, սինեօր
տօղթօր, տեեու արապ թէքլիֆ
իթտի։

—Սէն, էֆէնտինին գըզլարը ուղ-
ըունտա ֆէտայի նէֆս իտէրսին,
տէյի՛լ մի, Ժիւբի՛թէր, տեեու պիր
սիւալ իթմէեիպ, տահա տօղրու-
սու, թաստիգի էֆքեար իտէն ա-
տէմլէր կիպի, հէքիմ լտֆընա շու-
ըու էյլէտի։

—Էֆէնտինին գըզլարը ուղրուն-
տա, ֆագբը էսիր քէնտի գանընը
վիրիր, տեեու Ժիւբիթէր ճէվապ
վիրտի. պունա շիւպհէնիզ վա՞ր մը։

—Խա՛յր, վէ օնլարա էյֆաի մուա-
վէնէթ գըլընաճագ պիր շէյ օլուրս-
սա, սանա միւրաճաաթ իթմէկէ
գաթան թէրէտտիւտ իթմէմ։

—Օնլարա մուավէնէ՛թ մի, տե-
եու թէաճճիւպ իլէ արապ թէք-
ըարլատը։

—Էվվէթ։

—Պէն հազըր վէ միւհէյեաեըմ,
ֆագաթ, պէնիմ էլիմտէն նէ՞ կէ-
լիր։

—Սէնին էլինտէն չօգ շէյ կէլիր։
Նօէմի վէ քէրիմէլերի, հէնուզ պիր
սէֆալէթի ազիմեեէ օղրատըգլարը
կիպի, պէլքի տահտ պիւյիւք գա-
զալարա ուղրաեաճագլարը մէլհուզ
իտուկինտէն, խաֆիյեէն միւսթէմ-
լիքեաթը թէրք էյլէմէք մէճպու-
ըիյեէթինտե տիրէր։

Ժիւբիթէր, պիհուշ հալտէ կէօ-
ըիւնտիւ։

—Նի՞չին, տեեու ֆըսըլատաը,
պուրտա հէր շէյ օնլարըն էլինտէ
տիր։

—Հէր շէյ օնլարըն օլմագ լա-
զըմ իտի, ֆագաթ եէնի կէլէն,
էֆէնտինին եէկէնի, եէթիմէլերին
վարիտաթընը նէֆսինէ զապթ ի-
տիեօր։

—Տիմէք հարամինին պիրի տիր,
շու Մարսիալ Տէրէյն պէյ։

—Միսկինին պիրի տիր, խըրսը-
զըն էյիսի տիր, վէ տահա պէտ-
թէր ահվալի վար տըր, ֆագաթ
ահքեամը գանունիյեէ իլէ, իսթէ-
տիկինի եարապիլիեօր։

—Ա՛խ, շէյթան օղլու շէյթա՛ն։

—Գրսսա քէսէլիմ, իւչ գըզ-
գարնտաշլար, նէ՛ տէրունու իգա-
մէթկեահտա, նէ՛ ճէզիրէ տախի-
լինտէ գալապիլիրլէր։ Գաչմագ լա-
զըմ տըր, էֆէնտինին գըզլարը ի-
սէ սանա միւթմէյին օլուեօրլար։

—Ժիւբիթէրին հաեաթը օնլարա
բաճի տիր։

—Եաղթըն մանօվրասը իչին,
գա՞չ ատէմ իսթէրսին։

—Տէօրթ։

—Մանօվրաեա ալըշմըշ արապ-
լար միեանէսինտէ, կէրէյի կիպի
էմին, տէօրթ ատէմ պուլմաեա
մէվսո՞ւգ մուսուն։

—Օն ատէմ օլսա, օն ատէմ
պուլուրում։ Եիկիրմի ատէմ իգ-
թիզա օլսա, եիկիրմի ատէմ պու-
լապիլիրիմ...։

—Հէմտե օնլարա մէսուլ օլուր-
սուն...։

—Պէն քէնտիմէ մէսուլ օլտու-
ղում կիպի, էվվէթ, տօղթօ՛ր է-
ֆէնտի։

—Էյի, էյի, եիւրէյիմ բա-
հաթլանտը։

—Նէ՞ զէման իսթէրսինիզ քի
եաղթը տօնատաեըմ։

—Պու ագշամ, սաաթ օն պիր-
տէն պիր աղ էվվէլ։ Սէնին թահ-
թը էմրինտե իքի քիւրէք աթան
արապ, պիր սանտալ տէրունինտե
նէհրին միւնսապընտա, վալիտե վէ
գըզլարա պէքլէյիպ, օնլարը եաղ-
թա իյսալ իտէճէքլեր։ Միշէլ իլէ
պէն օնլարըն մայեէթինտե օլուպ,
եաղթա կիրտիկիմիզ կիպի, տէմի-
ըի սէն սէօքէրսին։

—Հա՞նկը տիեարա միւթէվէճ-
ճիհ օլաճաղըզ։

—Մարթինիկէ տօղրու։

—Սինեօր տօքթօ՛ր, հէր շէյ հա-
զըր օլաճագ տըր. վէ քիմսէ շիւպ-
հէեէ զահիպ օլմաեաճագ տըր.
չիւնքի Ժիւբիթէր պու իշի քէնտիսի
թէահիւտ իտէճէք տիր։

—Տէմէք քի ագշամ կէօրիշէ-
ճէյիզ։

—Ագշամ կէօրիշէճէյիզ։

Իքի ատէմէր մուզ աղաճլըգլա-
ըընտան խուրուճ իտիպ, պիրպիր-
լէրինտէն միւֆարէգաթ էյլէտիլէր։

Հէր պիրիսի պիրէր թարաֆա օ-
լարագ, եիրմի ատըմ ա՛նճագ գաթ
իթմիշլէր իտի, քէնտիսի իչին մախ-
սուսէն հազըրլամըշ օլտուղու պիր
կիզլի մահէլտէն Մէրքիւցցանընը
չիրքին վէ նախօշ գաֆասը կէօրիւն-
տիւ քի, մէրգում գօճաման օթ
չապկասընը գանատալարը ալթընտա

տան մուպերրա թուքուլմասքնը թալէպ լյլէմկկ հիչ պիր վէճճլէ հագգլը օլամաեաճաղը կկպի, շայէա, օլ քիմէանէյի իւճրէթի լազըմէնին իֆասքնտան մուաֆ թուքմագ լազըմ կէլսէ, օլ հալտե, էվյատլար կէօրտիւքլէրի թալիմ ու թէրպիեէտէն տօլաեը բէտէրլէրինին միննէթտարը օրմագտան գուրթարըլմէշ, վէ բէտէրլէր իլէ քէնտիլէր պէյնինտէքի մուհապպէթի էզէլյեէնին վէ հիւրմէթի թապիիյեէնին բէվապրթը գավիեէսի գաթ խտիրմիշ օլուր։

Ֆագաթ, ֆագր ու զարուրէթի տէրքեար օլան պիր բէտէրին, օլ պապտէ մուավէնէթինէ եէթիշմէք հիւքիւմէթին վազայիֆի միւքելլէֆէսի ճիւմլէսինտէն տիր։

Իֆաեը իւճրէթտէն պու սուրէթլէ մուաֆ թուքուլանլարքն հիսսէլէրի, էֆրատը էհալինին էրպապը եէսարընտան իսթիհսալ օլունան վէրկի հասըլաթը իլէ թէսվիեէ խտիլէճէկի պէտիհի տիր։

Հրանդ Եէուլէյէնեան

ԿԻՒՐԻՒՆՏԷՆ ՄԷԹՕՈՒՊ

ՏԱՐՕՐԻՆԱԿ ԴԷՊՔ ՄԻ ԿԱՄ ԲԷԶԱՊԻ ՄԱՐԴ

. . . Տէր,

Պատիւ ունիմ ծանուցանել բժշկական արհեստին հետեւեալ նորօրինակ հիւանդութիւնը, որ 'ի շնորհս սեբաստացի Տօքթէօր Մեծ. Յովհան էֆէնտի Շիրինեանի քիմական փորձերովն ի յայտ եկաւ։

Մարիամ անուամբ Հայ հարսն մի, 1880 դեկտ. 14ին, 24 ժամ տեւողութեամբ գլուխի և աջ թեւի ցաւ մ'ունեցած է, որուն անմիջական արդիւնքն եղած է, նոյն բազուկին վերէն վար զգալի կերպով մատներուն արմատէն կիզիչ հեղուկի մի հոսումը, որ չ'հոսած, դաստակը հասած միջոցին կինը մատած՝ և ինկած գետինը այրելով եռացուցած է։ Այս հիւանդութիւնը շարունակ միևնոյն կերպով տանելիինգ օր շարունակելով՝ 20 աւուր չափ դադրած և դարձեալ սկսած է մինչև ցայսօր, որ այժմ 8–10 օր միջոց տալով, միևնոյն բանը դարձեալ կ'պատահի դեռ։

Յիշեալ Մեծ. Տօքթէօր Յովհան էֆէնտի Շիրինեան, որ Եօզկաթ երթալու առթիւ քաղաքս այցելեց, անձամբ տեսաւ հիւանդ կինն և իւր մատանց արմատէն հոսած հեղուկը, զոր տարբերանական փորձերով ստուգեց, որ հեղուկը զուտ եղով է (ասիտ սիւլֆիւռիք), որ իւրաքանչիւր հոսելուն՝ 30–40 տրամի չափ դուրս կ'տայ։ Այդ հեղուկէն այժմ չնչին մը մէջ ժողվելով՝ մէկ մասը Կ. Պոլսոյ և միւս մասն ալ Ամերիկայի բժշկական ժողովոց պիտի ղրկէ։

Նոյնպէս հետաքրքրական է յիշեալ Մեծ. Տօքթէօր էֆէնտիի, քաղաքիս ինն և տասնամեայ պատանիի մը փամփուշտէն հանած չորս կտոր քարերը, որք ճիշդ 25 տրամ կ'կշռեն, և որոց երկուքը կաղինի չափ և միւս երկուքին միայն երկայնութեան տրամագիծն է 17 սանտիմէթր և լայնութիւնը 9 ու կէս, ձուաձև ու սրածայր. իսկ միւսը կլոր, 9 1/2 սանտիմէթր տրամագիծ ունի։ Այս ևս այս կողմերը դուն ուրեք պատահած է. պատանին, քարը հանելէ հինգ օր հետէ, ողջ առողջ է։ Այս գործողութիւնները պատիւ կ'բերեն Ամերիկայի մէջ իւր արհեստը կատարելագործող երիտասարդ Տօքթէօր էֆէնտիին, որ խիստ արագութեամբ ալ հանեց յիշեալ քարերը։

Ուստի կ'խնդրեմ, Խմբագրապետ Տէր, որ բարեհաճիք սոյն յօդուածս հիւրընկալել պատուական լրագրիդ մէջ, ուրիշ առթիւ տեղույս բարոյական և նիւթական վիճակին վրայօք գրելու խոստմամբ։

1881 Օգոստ. 30 Մնամ ևն.
Կիւրին • • •

Թաշրալարտա հէքիմճէ, վէ ճէրրահճա, վէ մուալիճէճէ, էշէտտի լիւզում պուլունտուղու տէրքեար օլուպ, վէ մէզքիւր մահրումիյեէթ եիւզիւնտէն իսէ, հէր կիւն եիւզէրճէլէր թէհի եէրտէ մէզարա կիրիպ, վէ պինլերճէ զէվալլար տախի, իլէթ սահիպի օրմագտա, վէ աղրը վէ սըզը չէքմէքտէ պուլունտուգլարը հալտե, միմանիէյհ տօգթօր Շիրինեան էֆէնտի կիպի, տօգթօր էֆէնտիլէրին, էօյլէ մահէլլէրտէ կիտիպ, իճրայի սանաթ իլլէմէլէրի, ատէթա պիր նիյմէթ սաեբլտա սէզա տըր։

Քէմալի մէհմունիյեէթլէ խապէր ալմագտաեըզ քի, Կիւրին էհալիսի, պու իհթիեաճը չէտիտի հիսս իլլէտիքլէրինտէն, միմանիէյհ տօգթօրա, շու միւսաֆիրլիկինտէ, զիեատէսիյլէ հիւրմէթ վէ բիայէթ իթտիքտէն պաշգա, Սիվասա տէօնմէեիպ տէ, տայիմա օրատա դալսըն իչին, իպրամլար իթմէքտէ, վէ թէայեիւշինի թէէմին նիյէթի իլէ, չիմտիտէն ապօնէ տախի եաղըմագտա իմիշլէր։

Միմանիէյհ տօգթօր Յովհան էֆէնտի Շիրինեանլն պիրատէրի Յարութիւն էֆէնտի տախի, քէղալիք Ամերիգատա թահսիլի թապապէթ իտէրէք, պունտան պէշ սէնէ մուգատտէմ Սիվասա ավտէթ իտիպ, քէնտի սանաթընճա, վէ ալէխուսուս, օլ թարաֆրարտա, հէր նէ սէպեպէ մէպնի իսէ, չօդ զուհուրա կէլմէքտէ օլան թաշլարը չէգարմագլէգ խուսուսունտա, մէհարէթի ազիմէ իպրաղ իյլէմիշ օլտուղունտան, քէսպի չէօհրէթ վէ հիւսնի թէվէճճիւհ իտէրէք, մէմլէքէթ հէքիմլիկինէ թայեին պույրուլմուշ տուր։

Ալտըղըմզ մալիւմաթը մէվսուգաեա նազարէն, տօգթօր Յարութիւն էֆէնտի թարաֆընտան, մէզքիւր թաշ չէգարմագլէգ պապընտա զուհուրտ կէլէն էհլիյէթ, չիմտիյէ գատար, նէ եէրլի վէ նէ տէ էվրօպալը հիչ պիր տօգթօր իւզէրինտէ կէօրիւլմէմիշ տիր, չէյլէ քի, մէզքիւր ամէլիեաթտա, օլ թարաֆտա, էն զիեատէ քէսպի չէօհրէթ իթմիշ պուլունան տօգթօր Ուէսթ, պիր թաշը 8–9 տագըգատա չէգարապիլմէքտէ իլքէն, տօգ. Յարութիւն Շիրինեան իսէ, 3–4 տագըգատա պիկէ չէգարապիլմէքտէ իմիշ. վէ չօգ շաեանը մէհմունէնիյեէթ տիր քի, չիմտիեէ գատար 80 քիչիտէն թաշ չէգարմըշ, վէ հիչ պիրի տիւչարը թէհլիքէ ուղրամամըշ տըր։

Եու աթիտէքի վագայի միւէլլէմէ, ճօրճօվատան թարաֆըմըզա պիլտիրիլմիշ տիր։

«Բնիկ Սեբաստացի (քաղքէն) Մեսրովպ Դասպար Պապասեան անունով երիտասարդ մը այս տեղ կաշխատէր նաւամատոյցը, Դանուբը ուացուած ատենը խեղդուեցաւ և դիակը տեղէս 4 ժամ հեռու գըտնուելով, թաղուեցաւ հասարակաց գերեզմանը, Ռօմանիոյ քահանայի միջոցաւ։ Այլք շատեր կան, որոնք անտեր և անգործ կ'շրջին Դանուբի եզերքը։ Ահա՛ ձմեռը կուգայ, ո՛վ կուզէ այս աղեսալի տեսարանի ներկայ լինել, թող քալէ ի Կալաս և Պրայիլայ, թէև շատ ճամբորդներ տեսած են։»

ԹԷԱԶԷԻՐ

Ղաղէթամըզտա կէօրիլէն թէրճիւմէլէրտէ, պազը անկաշըմասը բէք կիւճ լուղէթլէր գուլանըլմագտա օրմանընտան տօլաեը մագուր տիլերիզ, չինքի հէնուզ թէրճէմէ ճիհէթի պիր նիզամ թահթընտա ալընամամըշ տըր։

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ ՄԻԱՑԵԱԼ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆՑ

(Ն. ՏԷՐ ՂԷՒՈՆԴԵԱՆՑԻ)

ՄԱՑՐԵՆԻ ԼԵԶՈՒ Դ. ՀԱՏՈՐ

Սոյն դասագրքին Դ. և վերջին հատորն ալ ի լոյս ընծայուած է, Պոլսոյ աշխարհաբառի վերածուած և ընտիր տպագրութեամբ։ Գին 5 գահեկան տրծաթ։

Կեդրոնատեղին է Միացեալ ընկերութեանց գրասենեակը, Կալաթա, Քէօչէ-Օղլու խան, թիւ 11–12–13։

Կը գտնուի Պոլսոյ բոլոր Հայ գրավաճառաց քով, նաև Կալաթա, Պ. Յ. Զաքրեեանի Հայկական Թղթավաճառանոցը։

Դպրոցաց համար մասնաւոր զեղչ կըլլայ։

ԻԼԱՆԱԹ

Իզմիր վիլաեէթինտէ Դատապարտեալներէն էֆէնտիներէ խաթթը իւզէրինտէ օրան, Նէֆսի դասապա անպարբնտա մէվճուտ, իքի պին եիւզ քիլէ հընթանըն պէհէր քիլէսի երկիրմի պէշ զուրուշ օթուզ պէշ բարատա, վէ իւչ պին ալթը եիւզ քիլէ շարիրին պէհէր քիլէսի օն զուրուշ օն բարատա, վէ ալթը պին էլլի գըյեէ չէքիրտէքսիզ իւզիւմին պէհէր գըյեէսի իքի զուրուշ երկիրմի բարատա, վէ Նէֆսի Սալիհլի անպարբնտաքի պին քիլէ շարիրին պէհէր քիլէսի տօգուզ զուրուշ երկիրմի պէշ բարատա, վէ Ալաչէհր անպարբնտաքի իքի պին իւչ եիւզ քիլէ շարիրին պէհէր քիլէսի օն պիր զուրուշ պէշ բարատա, մահէլլի թալիպլերի իւհտէսինտէ օլուպ, պուլրաճա տա մէզարթա գօնուլտուղունտան, վէ իշպու տօգսան եէսի սէնէի ըսումիսի իլլուլունուն երկիրմի իւչիւնճիւ կիւնիւ գարարը վերիլէճէկլինտէն, թալիպ օլանլարքն էվմի մէզքիւրտէ սաաթ սէքիզ գատար մալիեէ խազինէի ճէլիլէսինտէ աշար վէ տղնամ էմանէթի տայիրէսինէ միւրաճաաթ իլլէմէլէրի։

Գուրպաղալը տէրէ չիֆթիլիկի հիւմաեուռը միւշթէմլէթքնտան, թաշ քէօրիւս իթթիսալինտէ, օն պէշ տէօնիւմ չաեը վէ երկիրմի պէշ տէօնիւմ թարլա իլէ օն եէտի վէ օն պէշ տէօնիւմ իքի զըթթա պաղ, վէ տէօրթ տէօնիւմ չիյ թարլանը, տօգսան եէտի սէնէսի բուզի դասըմընտան իթիպարէն, պիր սէնէլիկի մէճիտիէ երկիրմի զուրուշ հիսապը իլլէ, եէտի պին զուրուշ պէտէլ իլէ թալիպի իւհտէի իսթիճաբընտա օլուպ, սէնէյի մէրգումէ թշրինի էվվէլինին օնունճու [illegible] գարարը գաթիսի վերիլէճէկլինտէն, պունտան զիեատէեէ թալիպ օլանլարքն Պէյօղլու պիտաեէթ մահքէմէսի իճրա տուրէսինէ միւրաճաաթ իլլէմէլէրի, վէ ոնտէն սոնրա խուսուսու մէզքիւրէլերին թալիպլերի իւհտէլէրինէ ֆէրաղը իճրա օլունաճաղը իլան օլունուր։

21 իլուլ 97

Իմտրաթը ամիրէ իչին, չէհրի եէտիշէր եիւզ քիւսուր գըյեէտէն եէտի այըգ լիւզումի օլան, ճէման պէշպին եիւզ օն իւչ գըյեէ լահմին, իշպու էյլուլը բումինին օն տօգուզունճու ճիւմաա իրթէսի կիւնիւ, միւնագասաբնա պէտ օլունաճաղը ճիհէթլէ, իթաեէ թալիպ օլան թիւճճարը, եէվմի մէզքիւրէ, էվգաֆը հիւմաեուն մէլիսի խտարէսինէ կէլմէլէրի։

3—3

ԿՐԹՈՒԹԻՒՆ ՏԱՃԿ. ԼԵԶՈՒԻ

Պ. Պ. Գալբդինեանէ

Հեղինակին սոյն գործն երրորդ անգամ տպագրուած է Միւրէնի տիսեան բնտիր տառերով, յանձն առեալ «ՀԵԳԱՐԱՆ և ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ ՕՍՄԱՆԼԵԶՈՒԻ»։

Գին 5 ղուրուշ

Կը գտնուի ամէն Հայ գրավաճառաց քով։

ԱԼԷՔՍ ՎԷ ՍԱՀԻՀ ԷՍԿԻ ԳՕՆԵԱԳՏԱՆ ՁԷՇՆԻԵԱՊ ՕԼՄԱԳ ԻՍԹԷ՞ՐՄԻՍԻՆԻՋ

Շ ՊԱԺԻԷ Է ԳՕՄԲԱՆԵԻ

ՏԸ

ԳՕՆԵԱԳ

ՆԱՄ ՄԷՇՀՈՒՐ ՖԱՊՐԻԳԱՆԸՆ ԻՄԱԼ ԻԹՏԻԿԻ ԳՕՆԵԱԳՏԱՆ ՏԱՑԻՄԱ ՍԱԹԸՆ ԱԼԸՆԸՋ

Պուլունուր չարաչ վէ միւքիրաթ սաթան պաշլըճա թիւճճար մաղազալարընտա, պիւյիւք պագգալարտա, կաղինօլարտա, օթէլէրտէ վէ սայիրէաէ։

Մէմլէքէթ մահրուսէսինէ վէ էլէ եէկէնէլէրէ

ԶԷՐՎԱԹԻ ՎԷ ՖԱԶԷԱ ՊԻՐԱՏԷՐԼԷՐ

Գալաթատա, Ատա խանընտա

AGENCE DE BANQUE ET DE CHANGE

ՀԻՋ ՊԻՐ ՇԵՏ ՂԱՑՊ ԻԹՄԷՄԷՔ ՄԱԳՍԷՏԻՑԼԷ ԲԻԱՆԳՕԵԱ ՀԻՍՍԷՄԷՆՏ ՕԼՄԱԳ

Բաղպէթլու միւշթէրիլէրիմի մէմնուն իթմէք իւզրէ, թահթը թէէմնէ ալընմը օլարագ, 500 միլիոն ֆրանգ սէրմայէսի օլան Ասիրանս Ֆինանսիէր նամ շիրքէթ իլլէ միւնասէպաթա կիրիշտիմ։ Մէզքիւր շիրքէթ, սէնէվի չէքիլէճէք գուրալար վասըթասըլա, հիչ տէյիլ իսէ, հէր պիլէթին ֆիեաթը օլան 100 ֆրանգըն թէէմի եէսիի թէէմին իտէր, վէ օ հալտե, հէր հանկը ճինս պիլէթ օլուր իսէ օլսուն, հիչ պիր ազչէ զայլ իթմէզ։ Մէզքիւր բիանգօ պիլէթլէրինտէն վէ եաքատ բրասէլրինտէն սաթընն արագ իսթէեէնլէրէ, սէնէվի չէքիլէճէք գուրալար վասըթասըլա, պէհէրինէ տէրհալ 100էր ֆրանգ թէէտիեէ օլունմագ իւզրէ, Բարիսին Ասիրանս Ֆինանսիէր շիրքէթի պօնօլարընտան պիր վէ եաքատ տահա գիեատէ իթթասէրրուֆ։

Պու պօնօլար տա, պիր մըգտար ֆրանսըզ էսհամը ուսմանիէսինին պիր մահէլլէ էմանէթէն գօնուլմուշ օրմասըյլա, թէէմին իտիմիշլէր տիր։ Պինանէն ալէր մէզքիւր բիանգօ պիլէթ վէ բրօմէսէլէրինտէն վագը օլաճագ ազչէճէ քեսֆիֆէյի գարար վէ գիեաեը թէէմին իտէրիմ։ Հէր քէս, հիչ պիր շէյ զայլ իթմէեէրէք, պէնիմ բիանգօ պիլէթլէրիմ վէ բրօմէսէլէրիմին իւզէրինտէ թալէրինի տէնէեէպիլիր։

Սէնէրէ դէօրդ դէֆա ֆուրսաթը էֆէնտիէ օլան Մաճարիստան էրմէնիլէրինին 1870 սէնէսի ֆուրսաթը.

ՊԻՒՑԻՒՔ ԻՖՐԱՄԻԵԷԼԷՐ · — 200,000 ֆիօրին, 50,000 ֆիօրին, 12,000 ֆիօրին

Սէնէրէ էշ դէֆա ֆուրսաթը էֆէնտիէ օլան Պարի Կրան պոսֆլաղը ֆուրսաթը.

ՊԻՒՑԻՒՔ ԻՖՐԱՄԻՑԷԼԷՐ · — 150,000 ֆիօրին, 15,000 ֆիօրին.

Սէնէրէ դէօրդ դէֆա ֆուրսաթը հէշէրէ օլանճագ օլան Ավստրիէ եահմը.

ՊԻՒՑԻՒՔ ԻՖՐԱՄԻԵԷԼԷՐ · — 40,000 ֆիօրին, 20,000 ֆիօրին.

Գալաթա, քէօրրիւ եագընընտա,
Հալաճեան խանընտա Ն. 5

Ա. ԱՏԼԷՐ

ՍԱՐՐԱՖԻՑԷ

ԷԿՐՕՊԱ ՊՕՐՍԱԼԱՐՕ

Լօնտրա 2 հոկտ.

Ինկլիզ	գօնսօլիտ	99-1/16
Էսհամը	Ումմումիէ աշլրը	15-13/16
»	» գարանտը	15-3/4
1865	Իսթիգրազը	18-1/4
1869	»	17-3/4
1871	»	77-1/4
1872	(Պօնտու Թրէզօր)	29-
1873	»	17-3/4
Օսմանլը	Պանգասը	19-3/8
Ռուսիա	Իսթիգրազը 1873	91-3/4
Մըսըր	Իսթիգրազը պիրլէշմիշ	76-5/8
»	Իմթիեազը (շըմէնտ.)	96-3/4
Տէվլէթի Ալիէնին	1877 Իսթիգրազը	91-1/2
Տարբա	սանիեէ	75-3/8
Մըսրըն	Բօչիլա Իսթիգրազը	94-1/2
1877	Մաճարիսթան էսհամը	102-
Դամպիօ	Բարիզ	-

Բարիս, 2 հոկտ.

Ֆրանսըզ	Ֆօնտսուս 3 %	84-30
»	» 5 %	116-90
Էսհամը	Ումմումիէ աշլրը	16-
»	» գարանտը	16-5
1865	Իսթիգրազը	90-
1869	»	89-
1873	»	89-
Ռումէլի	շըմէնտը. Թահվիլա.	53-
Օսմանլը	Պանգասը	740-
Գրէտի	Լիոնէ	933-
Ռուս	Ֆօնտսուս 5 % (1877	94-
Ռուսիանըն	Շարք Իսթիգրազը	63-
Իթալիա	Ֆօնտսուս	90-60
Մըսըր	Իսթիգ. պիրլէշմիշ	387-50
Իսբանիա	Խարիճի Իսթիգրազը	26-
Դամպիօ	Լօնտրա իւզէրինէ	25-37

Բարիս, (Պուլվար) 2 հոկտ.

Ֆրանսըզ	Ֆօնտսուս 3 %	-
Էսհամը	Ումմումիէ	-

Վիէննա, 2 հոկտ.

Լօնտրա	իւզէրինէ գամպիա	117-90
Ռումէլի	տէմիր եօլ թահվիլաթը	24-50

ԳԱԼԱԹԱ ՊՕՐՍԱՍԸ

Էսհ. Ումմ.	սեպտ. 11 ագչմ. գբ.	16-39
» »	սեպտ. 22 պպհ. աչ.	17-
» »	Էն Եիւքսէք	17-5
» »	Էն աշաղը	17-
» »	Սաաթ 5 տէ	17-2
1863	Իսթիգ. (Մուքօն) 6 % ֆ.	90-
1865	» » 6 % ֆ.	88-
1869	» (Բինար) 6 % ֆ.	85-
1872	» (Պօն տիւ Թրէզօր	27-1/2
1873	» (Բինար) 6 % ֆ.	85-
Ռումէլի	շըմէնտրֆէր	51-1/4
Բարբր	ղուրուշ	-
Հէվալէսիզ	»	55-
Ագչէ	ֆայիզէ %	9-

ԱԳՍԻՕՆԼԱՐ ՖԻԵԱԹԸ

Գրէտի ժէնէրալ 6 %	7-10
Սօսիէթէ ժէն 6 %	5-15
Իսթանպոլ Պանգասը	11-30
Սօսիէթէ Օթօման	4-8
Թրամվայ 5 %	382-1/3
Լավրիօմ (մատէն)	148-

ԱԳՋԵԼԷՐԻՆ ԲԻԱԶԱՍԸ

Օսմանլը վէրասը 100 ղրշտան	Ղ. Փ.
Ինկլիզ վէրասը	109-12
Ֆրանսըզ ալթունու	37-5
Բօլ	89-18
Գրիմից ալթունու	51-5
Պէեազ մէճիտիյէ	107-18
Մէթալիք	204-
Պէլչիք	207-3/4
Ալթըլըգ	125-1/4
Պագըք	680-
Գարպօն գայիմէսի գաբիք	857-

ԳԱՑՄԷՆԻՆ ԲԻԱԶԱՍԸ

Էն Եիւքսէք	1070-
Էն աշաղը	1070-
Սաաթ 5 տէ	1070-

ՍԱՀԻՊ ՂԱԶԷԹԱ—ԿԱՐԱՊԵՏ Ց. ՓԱՆՈՍԵԱՆ